

Eesti Vabariigi 90.aastapäeva kontsert-aktusel Kõrgessaare Vaba Aja Keskuses

Viilupoiss Sander Soop

Tantsurühm Ungrulust koos järelkasvuga

Lugesin 22.veebruari "Eesti Päevalehe" lisalehest "Möte" Eesti mittetulundusühingute ja sihtasutuste liidu nõukogu esimehe Lagle Pareki artiklist "Eesti riik on ainuvõimalik" südantsoojendavat lõiku: "Olin kord lumeta talvel Hiumaale Kõpu poolsaarel turismitalus. Oli kerge külm, maa oli kergelt valgeke ja krõpsus. Käisin seal iga päev mööda metsa, kus oli nii ilus ja kus arusaamata põhjuseil ühtepuhku ära eksisin. Seal sain aru, et see ongi see: Eestis on alati ilus!" See on ju nii ilusasti öeldud ja meie, Kõrgessaare valla kohta. Tegusat aastat meile kõigile!

Fotod ja tekst:
Ludmilla Träder
Vallasekretär

Kõrgessaare Vaba Aja Keskuse teated:

Alates neljapäevast 20. märtsist on tööpäeviti 9.00- 16.00 Kõrgessaare valitsejamajas avatud Eesti Panga muuseumi näitus "EESTI RAHA MARGAST EURONI!"

Kõrgessaare Vaba Aja Keskus võtab tööle töötaja kultuuri-ja noorsootöötaja ametikohale. Kel asja vastu huvi palun helistada telefonidel 4693134 või 5055732 või tulla kohale.

Hajaasustuse infrastruktuuri veeprogramm ehk nn. kaevude programm

Riiklikult on alustatud hajaasustuse infrastruktuuri veeprogrammiga ehk nn kaevude programmi laiendamisega kõikidesse maakondadesse.

Hajaasustuse veeprogrammi otsene eesmärk on parandada puhta vee kättesaadavust hajaasustuspriirkondades.

Programmi üldeesmärk on parandada inimeste elukvaliteeti ning aidata kaasa sotsiaalsele jätkusuutlikkusele. Elukeskkonna kaudu aidatakse kaasa piirkonna maine kujundamisele ja seeläbi rahvaarvu kasvule hajaasustuse piirkondades (elanike arv alla 50).

Programmi tegevuste elluviimine toimub kolmepoolse rahastamise alusel, millest võrdselt osalevad nii toetuse taotleja, kohalik omavalitsus kui riik.

Programmi elluviimiseks Kõrgessaare vallas vajame andmeid, kellel esineb probleeme puhta vee kättesaadavusel:

Näiteks:

- Olemasolevas kaevus ei jätku piisavalt vett või selle kvaliteet on halb.

- On olemas kaev ja vesi, kuid puuduvad vajalikud seadmed ja survetrassid.

- Elamu lähedal ei ole sobilikku kohta salvkaevu rajamiseks (vesi tuuakse mujalt või kasutatakse pinnaveekogude vett).

Abikõlblikud tegevused:

Hoonetevälise puhta vee süsteemide rajamine hajaasustusega piirkondades:

kaevude (puur- ja salvkaevude) ja nende teenindamiseks vajalike trasside (vesi, elekter) ehitamine ning renoveerimine ;

olemasolevatest kaevudest uute trasside ehitamine või olemasoleva trassi renoveerimine; kaevude varustamine vee pumpamiseks vajalike tehniliste seadmete ja tarvikutega.

Abikõlblikud kulud:

Rajatud hoonetevälise puhta vee süsteemide teostusmöödistamine.

kaevude ja trasside ehitamine;

kaevude ja trasside ehitamiseks vajalikud materjalid ja tarvikud;

veepumpamise seadmed;

trasside teostusmöödistamine.

Abikõlblikud ei ole järgmised kulud:

hoonetesised veesüsteemide rajamisega seotud kulud; veesüsteemide rajamisele eelnevad uuringud ja projekteerimine.

Abikõlblikud on ainult need kulud, mis on tehtud pärast toetuse kasutamise lepingu sõlmimist.

Taotlused võib saata e- postiga valitsus@korgessaare.hiumaa.ee või tuua ise / saata postiga: Kõrgessaare Vallavalitsus, Kõpu tee 8, Kõrgessaare 92201 kuni 04.aprill. 2008. Taotluse vorm on lisatud teatele.

Kaevu joogivee analüüsi olemasolu aitab selgitada, milliste näitajate osas on vajalik veekvaliteeti parandada.

Täiendav info telefon. 4622480; 5260796
Jaanus Valk

Veeprogrammi taotluse vorm saadaval valla kodulehel www.korgessaare.ee

SÜNDIS UUS VALLAKODANIK AVELI TEE CADY-CAROLYN ERK

Veest ja selle tarbimisest

Alates 01.aprillist 2008 tõuseb joogivee ja kanalisatsiooniteenuse hind Kõrgessaare vallas. Paigaldatud on kõigi kortermajade peaarvestid ja ühepereelamutele paigaldatakse need märtsikuu jooksul. Kõigi arvestit mitteomavate korteriomanike arvestus hakkab toimuma peaarvesti kulupõhiselt. Saamaks ülevaadet kõikidest arvestitest, näitudest ja kogu veetarbimise tehnilisest seisust toimub **29-31 märts – veearvestite kontroll** kõikidel tarbijatel, palume mõistvat suhtumist.

Korteriarvesti paigaldamine ja ka vastutus selle toimimise eest lasub täielikult korteriomanikul või -valdajal. Peaarvestite korrasoleku eest vastutab vee-ettevõtte, meil siis Kõrgessaare vallavalitsus.

Et üle minna täielikult peaarvesti põhisele tarbimisele oleks vaja, et kõik kortermajade omanikud moodustaksid korteriühistud, see protsess on aga takerdunud ja seetõttu säilib korteritarbija põhine arvestus. Kui aga olemasolevad ühistud seda soovivad, et ise korraldada veetarbimist kogu majas, palume sellest valda teada anda.

Detsember 2007 – veebruar 2008 toimusid ka kogu Kõrgessaare aleviku veeala uuringud ja kahjuks peame tõdema, et madalates kaevudes (kuni 60m) joogikõlbliku vett meie poolsaarel ei saa (fenoolireostus aastast 1968 – 69) ja sellised kaevud tuleb sulgeda. Kogu ühisveevärgi pumbamadajad ammutavad vett 130 m sügavuselt ja vee näitajad neis on head. Edaspidi tuleb kogu elanikkond (sh. kõik eramajad) haarata ühisveevärki ja enamalt jaolt ka ühiskanalisatsiooni.

Taotlused nende tööde teostamisele on Keskkonna Investeeringu keskusele esitatud ja loodame, et lähiaastatel ka need tööd teostuvad. Ilusat kevade algust soovides

Jaanus Valk

Kõrgessaare Vaba Aja Keskuses
20. märtil algusega 17.00
Kõrgessaare valla tantsurühmade
kevadetervitus

Olete kõik oodatud koos tantsurijatega kevadet vastu võtma!

Volikogu istung

14. märts

1. Lasteaed VIGRI arengukava 2008-2011.

Kinnitada lasteaed VIGRI arengukava aastateks 2008-2011. Määrus jõustub 12. mai 2008.a

2. Üldplaneeringu teemaplaneeringu koostamise komisjon.

Nimetada kuni teemaplaneeringu kehtestamiseni üldplaneeringu teemaplaneeringu koostamise komisjon koosseisus: Aili Küttim (komisjoni esimees), Endel Evert (aseesimees), Küllike Riisna, Kalle Viin, Jaak Tursk, Jaanus Valk, Katrin Sarapuu.

Otsus jõustub teatavakstegemiset

3. Revisjonikomisjoni tööplaan.

Kinnitada revisjonikomisjoni 2008. a tööplaan.

Vallavalitsuse istungid

14. VEEBRUAR

1. Valla preemia. Määrata valla preemia Laili Lutsarile ühiskondliku aktiivsuse, ettevõtlikkuse ning eduka tegevuse eest lilleseadjana.

2. Kirjalik nõusolek.

Väljastada kirjalik nõusolek suvemaja püstitamiseks aadressil Palli küla KUNGLA maaüksus, mille omanik on Tiina Seermaa.

Väljastada kirjalik nõusolek suvila püstitamiseks aadressil Jõesuu küla PÕHJANAELA maaüksus, mille omanik on Tiit Maran.

3. Ehitusluba. Väljastada ehitusluba üksikelamu püstitamiseks aadressil Paope küla MÄNNIKU maaüksus, mille omanik on Sirje Purru.

4. Ehitise kasutusluba. Väljastada ehitise kasutusluba kesk- ja madalpalne rajatistele aadressil Luidja küla (Liivakalda maaüksus). Rajatiste omanik on Jaotusvõrk OÜ.

5. Detailplaneeringu vastuvõtmine.

Võtta vastu Kodeste küla RISTI kinnistu detailplaneeringu projekt.

Võtta vastu Villamaa küla TÕNISEPÖLLU kinnistu detailplaneeringu projekt.

Võtta vastu Suureranna küla MASTIRANNA kinnistu detailplaneeringu projekt.

6. Detailplaneeringu algatamine Paope küla TAGAPÖLLU ja HEINALÄKU kinnistutel.

Algatada maa-ala plaani alusel detailplaneeringu koostamine ehitusõiguse määramiseks ja sihtotstarbe muutmiseks Paope külas TAGAPÖLLU kinnistul, mille omanikud on Alo Ansmann ja Kairi Ansmann ning HEINALÄKU kinnistul, mille omanik on Rain Masing.

Kinnitada planeeringu lähteseisukohad. Sõlmida leping Alo Ansmanniga ja Rain Masingiga detailplaneeringu koostamise ja rahastamise osas

7. Detailplaneeringu algatamine Kaleste külas Kaleste lautri- ja puhkekohal.

Algatada detailplaneeringu koostamine Kaleste külas Kaleste lautri- ja puhkekoha piiride ning puhkerajatiste asukohtade määramiseks.

Kinnitada planeeringu lähteseisukohad.

8. Ninametsa karjäär.

AS Hiiu Kalur on esitanud Hiiumaa keskkonnateenistusele Ninametsa karjääris maavara kaevandamiseks loa taotluse.

Kõrgessaare Vallavalitsus ei pea võimalikuks kooskõlastada taotlust ilma keskkonnamõtjude hindamist läbiviimata, sest kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõtju, millega võib kaasnedna vahetu või kaudne mõju inimese tervisele, heaolule ja keskkonnale.

Vallavalitsus peab oluliseks, et hindamise käigus selgitataks:

1. mõju põhjaveele ja põhjavee tasemele (tegemist on põhjavee kaitsmata alaga);
2. mõju naabruses asuvale puhkekohale;
3. mõju tiheasustusalale, alevikku läbiva transpordi tõttu;
4. mõju merele ja piirnevale Natura alale;
5. mõju lõhkamis-, purustus-sorteerimissõlme ja transpordi tööde käigus tekkiva tolmu, müra ja

vibratsiooni tagajärjel keskkonnale ja aleviku elanikele.

9. Roovarumine.

Eero Paap on esitanud avalduse roo varumiseks Kõrgessaare-Mudaste hoiuala Kootsaare järvelt, Allikalahelt ja Haavasoo järvelt.

Taotleja on kohustatud enne roo lõikamist kooskõlastama oma tegevuse maaomanikega.

10. Hooldajatoetuse maksmine. Lubada välja maksta veebruarikuu hooldajatoetus 28 isiku hooldajale summas 8320 krooni.

14. Toimetulekutoetus ja täiendavad sotsiaaltoetused. Lubada välja maksta jaanuarikuu toimetulekutoetus ühele taotlejale summas 960 krooni.

Lubada välja maksta täiendavad sotsiaaltoetused 8 taotlejale summas 7300 krooni.

28. VEEBRUAR

1. Kõrgessaare Vallavalitsuse korralduse kehtetuks tunnistamine.

Tunnistada kehtetuks Kõrgessaare Vallavalitsuse 18.02.2004 korraldus nr 48 "Kanalatsiooniteenuste hind".

2. Kirjalik nõusolek. Väljastada kirjalik nõusolek väikehitise (abihoone) püstitamiseks aadressil Pihla küla MIHKLI maaüksus, mille omanik on Kalle Rosenberg.

3. Ehitusluba. Väljastada ehitusluba Jaotusvõrk OÜ-le kaabelliini püstitamiseks aadressil Kõrgessaare vald Kodeste küla, PAREMA maaüksuse liitumiseks elektrivõrguga.

4. Ehitise kasutusluba. Väljastada kasutusluba suvemajale aadressil Kalana küla, MÄNNITUKA maaüksus, mille omanik on Ain Veide.

5. Detailplaneeringu vastuvõtmine.

Võtta vastu Paope küla KOOLIMAJA kinnistu detailplaneeringu projekt.

Võtta vastu Kalana küla KALANA kinnistu detailplaneeringu projekt.

Korraldada detailplaneeringute avalik väljapanek Kõrgessaare vallamajas 11. – 25. märts 2008.

6. Detailplaneeringu algatamine Kõpu küla LAURI kinnistul

Algatada maa-ala plaani alusel detailplaneeringu koostamine kinnistule ehitusõiguse määramiseks ja sihtotstarbe muutmiseks Kõpu külas LAURI kinnistul, mille omanik on NORTH-SIDE OÜ. Kinnitada planeeringu lähteseisukohad. Sõlmida leping NORTH-SIDE OÜga detailplaneeringu koostamise ja rahastamise osas.

7. Detailplaneeringu algatamine Kõpu küla MARIPÖLLU kinnistul.

Algatada maa-ala plaani alusel detailplaneeringu koostamine kinnistule ehitusõiguse määramiseks ja sihtotstarbe muutmiseks Kõpu külas MARIPÖLLU kinnistul, mille omanik on Anu-Maie Jõgi. Kinnitada planeeringu lähteseisukohad. Sõlmida leping Anu-Maie Jõgiga detailplaneeringu koostamise ja rahastamise osas.

8. Kaleste küla MIHKLI kinnistu detailplaneeringu kehtestamine.

Kehtestada Kõrgessaare vallas Kaleste külas MIHKLI kinnistu detailplaneering.

9. Kinnisasja jagamine. Nõustuda Palli külas KUNGLA kinnistu jagamisega: 18508 m² KUNGLA ja 2,73 ha KUUSE maaüksus.

10. Peremehetu ehitise arvelevõtmine.

Võtta peremehetu ehitisena arvele Kõrgessaare alevikus Tööstuse tee 29a asuv kuur, mille viimane omanik ei ole teada. Teadaolevalt kasutavad hoonet kõrvalkinnistu Tööstuse tee 29 omanikud.

Võtta peremehetu ehitisena arvele Kõrgessaare alevikus Sadama tee 6a asuv kelder, mille viimane teadaolev omanik oli kalurikolhoos Hiiu Kalur.

12. Toimetulekutoetus ja täiendavad sotsiaaltoetused.

Lubada välja maksta veebruarikuu toimetulekutoetus 14 taotlejale summas 22174 krooni. Lubada välja maksta veebruarikuu toimetulekutoetus 14 taotlejale summas 22174 krooni.

Lubada välja maksta täiendav sotsiaaltoetus ühele isikule summas 200 krooni.

Lubada välja maksta täiendavad sotsiaaltoetused 3 taotlejale summas 3000 krooni.

13. Toetus.

Toetada MTÜ Hiiumaa Pensionäride Ühendust nende poolt 2008. aastal korraldatavate ürituste kulude osalise katmisega summas 3000 krooni.

Toetada 26. juulil 2008 Luidja külas toimuva VII Kõpu poolsaare külade päeva läbiviimisega seotud kulude osalist katmist summas 2000 krooni.

6. MÄRTS

1. Ehitusluba. Väljastada ehitusluba kaarhall materjalide lao lammutamiseks aadressil Kõrgessaare alevik Tööstuse tee 19, mille omanik on OÜ Nautex Hiiumaa.

2. Detailplaneeringu vastuvõtmine.

Võtta vastu Ojaküla küla PAKAPÖLLU kinnistu detailplaneeringu projekt.

Võtta vastu Ojaküla küla TAAVETI kinnistu detailplaneeringu projekt.

Korraldada detailplaneeringute avalik väljapanek Kõrgessaare vallamajas 18. märts – 01. aprill 2008.

3. Detailplaneeringu algatamine Kalana küla KALANA 15 II kinnistul.

Algatada maa-ala plaani alusel detailplaneeringu koostamine kinnistu jagamiseks, ehitusõiguse määramiseks ja sihtotstarbe muutmiseks Kalana külas KALANA 15 II kinnistul, mille omanik on Endel Evert. Kinnitada planeeringu lähteseisukohad. Sõlmida leping Endel Evertiga detailplaneeringu koostamise ja rahastamise osas.

4. Detailplaneeringu algatamine Mägipe küla KÖNESTE kinnistul.

Algatada maa-ala plaani alusel detailplaneeringu koostamine kinnistu jagamiseks, ehitusõiguse määramiseks ja sihtotstarbe muutmiseks Mägipe külas KÖNESTE kinnistul, mille omanik on Jaak Ravensberg. Kinnitada planeeringu lähteseisukohad. Sõlmida leping Jaak Ravensbergiga detailplaneeringu koostamise ja rahastamise osas.

5. Hooldajatoetuse maksmine.

Lubada välja maksta märtsikuu hooldajatoetus 27 isiku hooldajale summas 8080 krooni.

6. Kõrgessaare Vallavalitsuse 26.07.2007 korralduse nr 219 "Maa riigi omandisse jätmise" muutmise.

Muuta eelnimetatud korralduse punkti 1 alapunkti 1 ja sõnastada see järgmiselt: 1) Jõeranna külas asuv maaüksus AT0707050022 pindalaga 2,69 ha, nimetusega SEPASTE, sihtotstarbega 011 Maatulundusmaa (M).

TEADE:

Asjaajaja Maire Türrpuu puhkusel
17. – 30.03.

Prügikolli häbitegu

Niisugune pilt avanes Ninaotsa puhkealal
14. märtsil 2008. aastal.

Ikka leidub meil inimesi, "kellel üldse prügi ei teki" st. et seda saab vedada puhkealadele ja kalmistutele. **HÄBI!**

Juubelijutt ühe kauni daamiga

Mõned päevad tagasi helistas mulle lasteaed Vigri juhataja Sirje Garamaga ja ütles, et nende maja ühel töötajal on suur juubel tulemas ning oleks tore kui ma temaga (juubilariga) ühe intervjuu teeksin. Saanud teada, et suur sünnipäev on tulemas Saima Sedrikul nõustusin kohe, sest tunnen seda inimest sama kaua, kui ennast mäletan. Tunnen, on muidugi palju öeldud, aga aastast 1962, mil ka mina lasteaias ringi sibasin, töötas seal ka tänase loo peategelane Saima Sedrik. Enne lasteaiamed.töötaja ametit oli ta noore spetsialistina jõudnud olla kolm aastat Kõrgessaare velskripunkti juhataja. Aastast 1962 kuni tänaseni (vahepeal tõi küll oli kolm aastat Reigi vanadekodus töötamist) on Saima aga truult ja püsivalt teeninud ühte tööandjat- lasteaeda.

Seadsin ühel hommikul sammud Saima töökoha poole, et esitada talle mõned küsimused, mis avaksid veidi rohkem seda toredat inimest.

Artur: Ma ei saa kohe alustada oma küsimist muust, kui sellest, et mil moel oled sa saavutanud oma igikestva nooruslikkuse. Äkki on sul selleks mingi saladus.

Saima: Laste seas peabki ka ise nooruslik olema. Hea toonuse annab ka sõbralik ühtehoidev kollektiiv. Siin ei ole ainult töösuhted vaid ka sõbrasuhted. Aga olulisim on ikka see, et tunned end vajalikuna- see annab hea enesetunde ja küllap on ka hea välimuse üks eeltingimusi.

Artur: Kas juubelid on Sinu jaoks tähtsad

verstapostid?

Saima: Juubelid ei ole tähtsad iseenesest, kuid tähtis on see, et siis tulevad lähedased kokku; näeb omasid. Lapsi on mul kolm(kaks poega ja tütar) ja lapselapsi 10 (5 poissi ja 5 tüdrukut) Kuus aastat tagasi 24.märtsil 2002 (täpselt minu sünnipäeval) sündis siia ilma minu esimene lapselapselaps. Nii, et laua äärde on tulemas päris palju rahvast- loomulikult ka sugulased, töökaaslased. Pidu tuleb kohe kindlasti.

Artur: Oled üles kasvatanud kolm last. Millega nad tegelevad, kuidas neil läheb?

Saima: Lapsed on tublid, olen nendega rahul; olid tublid väiksenä, kooliajal ja on seda ka praegu. Pojad Kaido ja Harri töötavad HimFilis, nemad rohkem tehnikamehed ja tütar Anneli on ametis firmas Haldjasaar- tikkimine, õmblemine jms. Tunnen laste üle headmeelt- nad on igati tublid inimesed.

Artur: Oled aastaid siin majas leiba teeninud, kas vahel tuidim ka peale tuleb?

Saima: Ei ole tulnud. Nagu eespool juba juttu oli on rõõmsasse ja sõbralikku kollektiivi alati hea tööle tulla; ja need lapsed ümberringi... see ka kutsub. Minu esimesed kasvandikud ise juba vanaema-vanaisad. Lasteaias töötades märkad seda ajavoolu eriliselt. Vaatad, on siin väike inimene, lähuvad mõned aastad ja juba jookseb sust õues ranitsaga mööda ja veel natuke aastaid ja tuleb ise laps käevangus lasteaiapaole. Selle protsessi juures olemine on väga paeluv.

Artur: Mis on Sinu hobid; millega sisustad töövälisest aega?

Saima: Käsitööga tegelemine on alati meeldinud. Oma lastele sai kampsunid, sokid ja muud asjad ikka ise selga kootud-tehtud.

Artur: On sul lemmikaastaaeg?

Saima: Ikka suvi ja soojus on kõige mõnusamad... ja meri on ka oluline.

Artur: Sinu tuleviku soovid?

Saima: Kõigepealt soovin, et lastel, lastelastel ja kõigil lähedastel elu ikka hästi läheks. Soovin ka, et suudaksin ka ise veel tööalasel kasulik olla. Lasteaias võiks remont tulla. Soovin, et kõik lapsed oleksid terved ja tublid, oma emadele, isadele rõõmuks. Ja veel.. on mul soov reisida, ilma näha; omal ajal polnud see ju võimalik. Möödunud aastal sai Norras käidud, hästi vahva oli. Sel suvel läheme töökaaslastega Ahvenamaale.

Artur: Oled Sa õnnelik inimene?

Saima: Olen küll. Tervis on korras, ümberringi toredad inimesed, lapsed tublid.. Olen ikka küll õnnelik inimene.

Artur: Kas Sinu lapsepõlvemälestused on tähtsused? Kas elu on läinud nii, kuidas lootsid-tahtsid?

Saima: Elu on üldiselt korda läinud. Uuesti ei saa ju midagi teha ja kas tahakski. Olen rahul sellega mis on. Loodan, et palju toredat on veel ees.

Selline saigi see jutujamine ühe kauni daamiga, Saima Sedrikuga, kes 24.märtsil tähistab 70. juubelisünnipäeva.

Palju õnne!

Jutujamist vahendas **Artur Valk**

Mis tehtud, mis teoksil RMK Ristna looduskeskuses

Tavapäraselt on inimestel kombeks elust ja tegemistest kokkuvõtteid teha kas päris aasta lõpus või siis üsna alguses. Meie jaoks on nii üks kui teine kiires tempos mööda tuhisunud ja tänaseks võime öelda, et uus aastaring RMK Ristna looduskeskuses on täie hooga alanud. Nagu kõik ülejäänud RMK looduskeskused üle Eesti, nii ka meie alustasime oma uut tööaastat teadmiste jagamisega.

Juba mitmendat aastat kutsub RMK koole osalema kõigil RMK puhkealadel toimuvates loodushariduslikes kampaaniates, mille käigus pakutakse õpilastele tasuta metsateemalisi loodusõppeprogramme. Nii oligi meie esimene suurem teokssaamine talvekampaania- üks kolmest õpilastele suunatud loodushariduslikust kampaaniast aastas.

Talvekampaania 2008 RMK Ristna looduskeskuses on selleks korras läbi ja oli soovijaist tulvil. Programmidel osales 376 last.

Talvekampaania programmid tutvustasid seekord lastele meie põhilist metsapuud mändi ja metsameeste talviseid tegemisi. Kuigi see kõik võib tunduda igapäevane ja tavaline, olid osalejad lõpuks seda meelt, et kõige uue meeldejätmiseks võiks veelgi tulla.

1. veebruarist alates on kõigil huvilistel võimalik tulla tutvuma näitusega „Loomade tegevusjärgel metsas“. Näitus jääb avatuks mai lõpuni, nii et ka meie kevadkampaaniale osalejad saavad võimaluse seda uudistada. Kampaaniavälisel ajal on võimalik näitus külastada eelneval kokkuleppel.

Enne kui minna edasi ülevaatega selle aasta järgnevatest tegevustest, on sobiv teha väike kokkuvõtte looduskeskuse möödunud aasta tegemistest.

Tagasi vaadates möödunud aastale võib öelda, et see oli kõigile asjaosalistele piisavalt pingeline, huvitav kui ka edukas aasta. Seda enam, et tegu oli uue algusega - sünnipäevapidu RMK looduskeskusena pidasime vastrenoveeritud majas 11.mail. Selle sündmusega tähistasime päeva, mil RMK

Hiiumaa puhkeala sai omale keskuse, kuhu koondub puhkeala loodushariduslik tegevus ja info nii Hiiumaa kui ka teiste RMK puhkealade kohta. Öeldakse, et iga algus on raske ja tõi ta on. Siinkohal on meil aga põhjust rõõmustada, et meid kiiresti märgati ja omaks võeti.

Nüüd, kus kõik numbrid hoolega kokku loetud, saame öelda, et teavet RMK poolt pakutavate puhkevõimaluste kohta jagasime hooajal teabepunktis 1300 külastajale. Ka meie põhifunktsioon loodushariduse vallas sai täidetud. Kolmest RMK kampaaniaperioodist tegime kaasa kevadise ja sügise ning pakkusime nende käigus lastele kokku 41 loodusõppeprogrammi. Kokku osales 765 peamiselt Hiiumaa koolide ja lasteadeade last. Lisaks sellele leidsid meie juurde tee ka teised loodushuvilised, kes kasutasid 29 korral ja 518 inimese näol tasulistes programmides, üritustel ja õppepäevadel osalemise võimalust. Septembrist aasta lõpuni oli võimalus külastada näitust „Millest jutustavad aastarõngad“. Seda võimalust kasutati 254 korral.

Selle aasta tegemiste teemat jätkates on tegevusi ja üritusi planeeritud terveks aastaks ja mitte ainult lastele.

Kiirete kampaaniaaegade vahele oleme kavandanud traditsioonilist puidukasutust käsitleva teemapäeva, mis seekord kannab nimetust „Korvipunumise õpetus. Laastukorv“ ja on mõeldud igas vanuses huvilistele, kellele vanad käsitöövõtted huvi pakuvad. Kohalikke meistreid ja neid, kes mäletavad jääb aina vähemaks. Selliste teemapäevadega loodame tekitada uue põlvkonna oskajaid ja ehk saab mõnest õpipoisist meistergi. Õpetajad sõidavad kohale Avinurme ja jagavad oma teadmisi 5. aprillil ja kindlasti on vajalik huvilistel ette registreeruda kuna kohtade arv on piiratud.

Kevadeaega jääb RMK ja Ristna looduskeskuse pakutavaid võimalusi tutvustav teabepäev koos metsaretkega Hiiumaa koolide ja lasteadeade pedagoogidele.

Aprilli keskelt mai lõpuni oleme kindlasti jälle

laste päralt, aga kindlasti ei jää tulemata ka juba traditsiooniks saanud varahommikune matk mõnda vahvasse paika RMK Hiiumaa puhkealal ning üks tore talgupäev endise Isabella metsamõisa territooriumil. Suvekuudel on võimalik osaleda tasulistel loodusharidusprogrammidel kõigil huvilistel, uuendusena saab sellel suvel igasuguse meisterdamistöö ja muu käelise tegevuse tarbeks kasutada vastrenoveeritud kõrvalhoone katusel all väljõppeklassi. Kõrvalhoonesse kolib sellest hooajast ka meie teabepunkt.

Suve lõpu poole saavad teoks ka pärandkultuuriga seotud talgupäevad Ristna looduskeskuses, mille käigus üritame taastama hakata vana metsavahi „palgamaad“.

Kui suur sügis juba uksele koputab ja bussid kampaanialistega jälle programmidele vuravad, saavad teoks jällegi kõigile huvilistele mõeldud seenepäevad „Seentest ja seentega“. Sinna juurde kuulub kindlasti nii igal pool kombeks olev seeneretk seenetundjaga, aga palju muudki põnevat. Nimelt kavatseme järele proovida, mida kõike seentest ja seentega peale toiduks tarvitamise teha annab ning selle kõik ka pärast näitusele välja panna. Tegevust peaks jätkuma nii noortele kui vanadele ning mõlemast soost kodanikele.

Selline oli valik meie tegemistest, huvilistel tasub aeg-ajalt külastada RMK kodulehekülge www.rmke.ee internetis, kust saada infot näituste lähtiolekuaegadest, ürituste ja konkursside ning palju muu kohta.

Lõpetuseks tahaksin öelda mõned tänusõnad, sest iga teo taga on inimesed. Eriline tänu kuulub RMK Hiiumaa puhkeala juhatajale Aili Küttimile, kes selle maja valmimiseks tohtu tööpanuse andis ja teisigi oma järjekindlusega rea peal hoidis.

Kindla südamega võis alati loodusõppele siirduvad grupid usaldada retkejuhtide Urve Merendi ja Üllar Sooniku hoolde ja muidugi tänusõnad ka neile aktiivsetele pedagoogidele, kes lapsed õue õppima toovad ja kogu selle tegevuse tähtsust mõistavad.

RMK Ristna looduskeskuse juhataja

Liis Soonik

Edukas projekt tõi rõõmu ja vahva auhinna

ÖNNITLEMINE MÄRTSIKUU
EAKAID SÜNNIPÄEVALAPSI JA JUUBILARE!

ALEKSEI KOLOBANOV
LINDA KÄÄR
LEIDA KOIT
LEIDA TAMMEVESKI
ENDEL LAANEORG
VILMA SIHVER
JOHANNES NIIT
ÕIE TOOS
ÜLO RÜGA
SAIMA SEDRIK
ENDEL LAID
ELVI FREIBERG
RAIVO KIIVE
MAIVE JÕGI
LIIDIA KARHU
EELE PAHTMA
KONSTANTIN PAAR

7. märtsil andis Tiigrihüppe Sihtasutus üle auhinnad parimatele Sõpruskoolid Euroopas/eTwinning rahvusvahelistes projektides osalevatele õpetajatele ja õpilastele. Sihtasutuse poolt korraldatud konkursil selgitati välja kümme parimat eTwinning õpiprojekti, milles Eesti õpilased ja õpetajad osalevad. Projektide olulisemaks hindamiskriteeriumis oli rahvusvahelise internetipõhise koostöö sidumine igapäevase õppetööga. Võitjatele andis auhinnad üle Tiigrihüppe Sihtasutuse juhataja Enel Mägi ja Euroopa

Komisjoni Eesti esinduse juht Toivo Klaar. Kümne parima hulka jõudis ka Lauka Põhikooli projekt nimega "Beautiful" – see oli projekt jõuluaugast partnerite koolides. Õpilased õppisid tundma Euroopa geograafiat, uurisid jõulutradsioone ning said kasutada arvutiõpetuse tunnis õpitut. Üheskoos tõlgiti tervitusi, õpiti laule, mis sõpruskooli õpilastele video kaudu esitati. Lisaks sellele valmisid jõuluteemalised kaunistused. Kõike tehtud vahendati ajaveebi kaudu aadressil www.christmastree-etwinning.blogspot.com. Auhinnaks toredate projekti eest oli digitaalne fotokaamera.

Projekti koostajateks ja teostajateks olid Lauka kooli õpetajad **Aave Kark ja Siret Lahemaa**.
www.tiigrihype.ee

Laagrisuvi 2008

Mul on hea meel teatada, et Kõrgessaare valla lastele on ka 2008 aastal eraldatud 6 soodustuusikut lastelaagrisse. Sellel aastal toimub laager Põlvamaal-Valgemetsas ja sinna on oodatud lapsed vanuses 7-14a. Meie valla laste laagri vahetus on 14.-22 august 2008. Soodustuusiku maksumus on 596 EEK (9 päeva eest). Transpordi eest ei ole vaja lapsevanemal maksta, selle korraldab vallavalitsus.

Palun lapsevanemal esitada avaldus soodustuusiku saamiseks Kõrgessaare Vallavalitsusele hiljemalt 30 aprilliks 2008a.

Info laagri kohta www.valgemetsa.ee. Info soodustuusikute taotlemise kohta tel 4622493, 5064565 või larissa@korgessaare.hiiumaa.ee.

Kõrgessaare valla lastekaitsetöötaja
Larissa Babõnina

LAUKA PÄEVAKESKUSE TEATED:

NB! Vesivõimlemise grupist osalejatele!

1. aprillil toimub väljasõit Käina ujulasse; osalustasu 40 krooni

Transport: 12.00 Lauka, 12.05 Viskoosa
Osalusest teatada hiljemalt 28.märtsiks, vabadele kohtadele on võimalik võtta uusi soovijaid, kes on huvitatud vesivõimlemisest.

15. aprillil toimub järgmine väljasõit Käina ujulasse, osalustasu 40 krooni

Transport: 12.00 Lauka, 12.05 Viskoosa

3. aprillil alates kella 9.00, külas KÄRDLA TERVISETUBA, Lauka Piirkonna

Külaarendusseltsi ruumides: saab määrata veresuhkrut, kolesterooli ja mõõta vererõhku.

Oodatud kõik, kes tunnevad huvi oma tervise vastu.

kell 13.15 pensionäride koosviibimine, märtsi ja aprillikuu alguse sünnipäevalaste õnnitlemine
Transport: 13.00 Viskoosa bussipeatus

16. aprillil alates kell 8.00 JUUKSUR

eelnevalt registr. Sirje Vaku telef. 4631297; 56662317

17-18.aprill toimub eakatega väljasõit Pärnu: vaatame Endla teatri etendust "Kolmekesi kahevahel". Osalustasu 250.00 (teatripiletid, majutus, transport). Veel on vabu kohti, teatada osalusest hiljemalt 31.märtsiks

Transport: 17.aprill 7.15 Lauka, Viskoosa; tagasisõit 18.aprill 14.30 praamiga Rohukülalt

Kulu põletamine on keelatud

Lume sulamisest sügisvihmadeni on kulu põletamine keelatud. Samuti ei tohi metsas ja põõsastikus ning tuld võtva taimestikuga kaetud alal lõket teha. Kui varasemalt oli kahe nädala jooksul pärast lume sulamist lubatud kulu põletada, siis alates möödunud aastast on pärast lume sulamist kulu põletamine täiesti keelatud. Kulupõletamise keelust üleastujaid ootab rahatravh kuni 18 000 krooni, tulekahju põhjustajal tuleb tasuda ka tekitatud kahju.

Hiiu ohvriabikeskus asub Kärdlas, Põllu tänav 17 (kohtumaja) II korrusel. Kodanike vastuvõtt toimub esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel kella 9:00-12:00 ja 13:00-16:00. Samuti võib helistada telefonil 463 6116 või saata e-kirja: hiiu.oe@ensib.ee. Pöörduja võib soovi korral jääda anonüümseks.

Ohvriabiteenust osutatakse vältimatu abi korras ka telefoniteenusena ülerigilisel lühinumbri 126 eesti keeles (17.00 - 03.00) ja 127 vene keeles.

Ära kiida ennast ise, vaid tee kõik selleks, et teised sind kiidaksid"

V.Osila

Selle mõttetera järgi elas Leida Tõnismaa. Ta jõudis oma elus palju teha. Ei olnud olukorda, kus ta ei oleks nõu ja abiga valmis aitama, ei olnud teemat, milles ta ei osanud kaasa rääkida ... kogu elu oli ta meie valla naistele eeskujuks ja teenäitajaks. Üle 30-ne aasta juhendas Leida Lauka kodundusringi, kus jagas naistele kokakunsti saladusi, lauakutimise oskusi ja palju muid oskusi mitmelt alalt. Tutvustas uusi käsitööajakirju ja õpetas kudumist, heegeldamist, pilutamist, kangastelgedel kudumist.

Igal aastal korraldas valmistatud käsitöödest näitusi. Toimus ka palju näituste ja aiandite ühiskülastusi. Leida abistas kodaedade rajamisel nõu ja jõuga. Kasvatas ise taimi ja jagas neid meelsasti teistele. Kui endal kõiki soove ei olnud võimalik täita, kasutas ka aiandite abi. Leida poole võis pöörduda mitmesuguste küsimustega ja vastuseta ei jäänud need keegi. Meenutamata ei saa jätta ilusat kommet, kus Leida kodundusringi liikmeid õnnitles sünnipäeva hommikul sobiva õnnesoovi salmiga. Aastate jooksul ei juhtunud kunagi sama salmi (hommikusel telefoninõnnitluse) kordamist. Kuidas ta seda tegi ei oska öelda. Leida ümber oli alati kõik ilus. Ta ei nurisenud kunagi, alati oli tal naerune nägu ja hea tuju. Häid sõnu ja lohutust jagus tal kõigile hädasolijatele.

Räägitakse, et inimene, kes on ehitanud maja, andnud järglastele elu või istutanud puu, pole elanud asjata. Kõike seda ja palju rohkem on oma elus korda saanud Leida Tõnismaa. Aitäh!

Kodundusringi naised

23. märtsil kell 16.00 Kiduspe palvelas vaimulik pühade koosolek

Leida Tõnismaa mälestuseks

Meie hulgast on lahkunud tubli vallakodanik, hea töötaja ja armas pereema.

Tutvusin Leidaga kohe peale vallamajja tööle asumist 1979 aasta augustis. Mul oli vaja korraldada koosviibimine ühe mandri omavalitsuse töötajatega. Tuttavad inimesed ütlesid mulle, küll Leida aitab ja õpetab, sest tema on siin piirkonnas see vastutulelik inimene, kes valmistab ette pulmalauad, teeb pidudele tordid ja annab nõu, kuidas külalisi vastu võtta. Ta aitas mul mitu korda külanõukogu saadikutele lauda katta, valmistas toitu ja Leida kaetud lauad olid alati väga kaunitult säilitatud, sest kõik pidi olema laitmatu.

Leidaga sain kokku ka Lauka kodunduse ja käsitöö ringis. Seda ringi juhendas ta üle 30 aasta. Leida eestvedamisel korraldatud näitusi oli vallamajas, koolis ja mitmel pool mandril – Tallinnas, Rakveres, Võrus. Käsitööringi kokkusaamised olid alati hea ettevalmistusega, oli välja pandud väike temaatiline näitus või käsitööalast kirjandust. Leida poolt meile kingitud kaartidel oli kindlasti sellele inimesele välja valitud luuleread.

Vallas toimunud kontsertidel nägin Leidat Lauka segakoori ridades. Ta oli selle koori üks esimesi lauljaid ja ta laulis seal naisterahvana tenorit üle 30 aasta.

Jalutasime Leidaga mitmelgi korral tema koduaias, kus kasvas palju erinevaid lilli. Kui mul kinkimiseks lilli vaja oli, siis Leida ikka aitas. Kevaditi sain ikka tema käest kurgitaimi. Kasvuhoonetes käies või koduaias jalutades jutustas ta oma töödest-tegemistest Lauka kooli aias, käsitööandide ettevalmistamisest ja läbiviimisest. Siin oli ta äärmiselt täpne, korrekne ja nõudlik.

Leida perel külas käies oli alati imeliselt hea tunne- kuidas sind tervitati, kuidas tupp ja söögilaua äärde kutsuti, kuidas ära saates hüvasti jäeti. Kogu selles olemises oli oma võlu ja täiuslikkus. Siit oli nii palju õppida ja meelde jätta.

Me oleme kaotanud aktiivse vallaelaniku, kes meid õpetas ja abistas ja kes tahtis näha oma ümber ilu ja korrektsust. Leida oli ise väga toimekas ja innustas meidki.

Mälestus Sinust on ilus.

Ludmilla Träder
Vallasekretär

MANALATEED LÄINUD
LEIDA TÕNISMAA
ARNO RAUD